

לקחה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעזרת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת משפטים התשס"ו

5:13	הרלקת נרות שבת ניו יורק
6:45	מוצאי שבת
8:54	סוק"ש מג"א
9:30	סוק"ש גר"א
12:11	חצות

שבת מברכין חדש אדר
המולד: יום שבת בבקר שעה 11 דקות 11 חלקים
ר"ח ביום ראשון ושני
שבת שקלים: מוציאים 2 כפרי תורה בראשון פרישת השבוע
בשני ענין שקלים בפרשת כי תשא
ההפמרה: לשבת שקלים והספרדים מוספים ספוק ראשון
ואחרון של הפמרת "פרר חודש"

פנינים לפרשה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

(כא, א)

פרשה זו באה קודם לפרשת תרומה ללמדך כי בטרם שבא אדם לעשות צדקה ולהראות את נדיבות לבו, צריך הוא לבדוק שלא יהא בממונו חשש גזל. שאם לא כן, דין צדקה זו כדין לולב הגזול אפסל משום מצוה הבאה בעבירה, והיא אינה מועלת לו. זהו שאמר הכתוב "שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא". קודם משפט ואחר-כך צדקה. אף כאן תחילה משפטים ואחר-כך תרומת המשכן, ודוקא בסדר זה.

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

(כא, א)

מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני (רש"י) לכך נאמר לפניהם כשולחן ערוך ומוכן לאכול לפני האדם (רש"י) שיבארם טעמי הדבר לפניהם – ולא לפני עובדי כוכבים (רש"י) משפטים הם דבר שכלי והגיוני והיה מקום להבין כי החיוב לקיימם הוא מפני שהם הגיוניים באה הסמיכות ללמדנו מה הראשונים מסיני אף האחרונים, המשפטים, החיוב לקיימם מפני שנתנו מסיני.

ואל תאמר כיון שהחיוב לקיימם הוא מפני שניתנו מסיני אי"כ אין צורך להבינם טעמים של דברים, לפיכך הכתוב מזהירו לפרש לפניהם טעם כל דבר אבל לא שהטעם הוא העיקר אלא מה שניתנו מסיני ולכן אסור לדון לפני עכו"ם אע"פ שדנין כדיני ישראל כי המשפט לאלקים הוא (מסיני) וגם הטעם והסכמת השכל הכל ע"י שכך רצונו יתברך. (שפת אמת בשם חידושי הרי"ם)

"כי תקנה עבד עברי וגו'"

(כא, א)

לכאורה הוא נעשה עבד רק לאחר הקניה ומדוע קוראו הכתוב עבד? אלא יש כאן רמז לקונה, שידע שהוא קונה אדם שהוא כבר עבד לאדון אחר, והוא אדון העולם. (אלשיך)

"ואלה המשפטים... כי תקנה עבד עברי"

(כא, א)

למה התחילה התורה משפטיה בדין עבד עברי? ועוד הרי רק בסוף פרשת יתרו נאמר לעם ישראל ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולמה לומר להם כי תקנה עבד עברי וגוי, שמדבר באדם מישראל שנכשל בגניבה

הלא משה רבינו בקי היה בכל התורה. ידע, איפוא, בבירור כי בטענה הזאת יזכה בדין כביכול על כרחו של הקב"ה. כי אין שום פירכא לטענה כזאת מפי העבד. ואכן, בודאי היה מנצח בדינו, אלמלא שהקב"ה העיד בו "אל תוסף דבר אלי", כמי שאומר: אל תחזור ותשנה, והרי שנינו: "ואם אמור יאמר" עד שיאמר וישנה....

"והגישו אדוניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוניו את אזנו במרצע"

יש במדרש ד"מרצע" בגימ' ארבע מאות, ולפי שהיו ישראל עבדים ארבע מאות שנה וגאלם הקב"ה והלך זה וקנה אדון לעצמו, לפיכך ירצע ב"מרצע" העולה כך. (תוספות שם)

ובהמקנה כ', שאותיות אחר מרצע – משקף, רמזו על נתינת דם על משקף, ואותיות לפני מרצע, לפני מ"ר הם ל"ק גימ' ב' פעמים מזוזה, רמז על נתינת דם על שני המזוזות, ואותיות לפני צ"ע – ס"פ, רמז לדם אשר בסף. (פרדס יוסף)

ויש לכם לשאול, והרי רציעה זו היו צריכים לעשות מיד בתחלת שש, כשגנב ועבר על "לא תגנוב".

והתשובה, לפי שאין ראוי להעניש בשני עונשים כאחד, ובתחילה די לו בבזיון זה שבגלל גניבתו נמכר לעבד ע"י ביי"ד, ובסוף שש שנים נתכפר עונו והוא יוצא לחירות, שבדאי אם הוא נכוח בזה שוב לא ישלח ידו לגנוב רכוש שאינו שלו, אבל עכשיו שנוח לו בזה ואין זה עונש בשבילו שמכרוהו כעבד, והראיה, שגם עכשיו אינו רוצה לצאת חפשי, אי"כ מוכח שלא עשה תשובה על העון שעשה שערב על "לא תגנוב", לכן הוא נרצע ועובד עד היובל. (מהר"ט וכסף נבחר).

(מעם לועז פתח לדופקים בתשובה)

"ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם"

אמר ר' יוחנן: און זאת ששמעה על הר סיני "לא תגנוב" והלך וגנב תרצע. נשאלת השאלה מדוע תלה ר' יוחנן את העבירה באון, הרי האדם הוא החוטא והאון אינה אלא כלי שמיעה.

ומכרוהו כדי שלם גנבתו! אלא הדין הזה ניתן להם כדי שידעו שגם לאחר שנעשו מנושאים על כנפי נשרים וסגולה מכל העמים אשר מחזה אלקים יחזו, עדיין התהום פעורה תמיד לרגליהם. אל תאמין בעצמך עד יום מותך, ויתכן שיאבדו כל גדולתם ויכולים לידרדר עד עבדות. ומאיך גם אם ח"ו יפלו לבירא עמיקתא, עדיין מלווה אותם התורה הקדושה בכל הדרך לעזור להם לחזור לחירותם. (ספר הפרשיות)

"ובשביעית יצא לחפשי חינם"

(כא, ב) מאי קא משמע לן שיוצא חינם ואין כסף, הלא מלכתחילה קנהו לשש שנים בלבד, וכיון שחלפו יוצא לחפשי?

ברם, 'חינים' פעמים שמשמעו 'ללא מעשה', כדרשת חז"ל "אשר נאכל במצרים חנם" – "חנם מן המצוות", אף כאן הכוונה שיוצא חינם, ללא גט שחרור. ואת זאת צריך להשמיענו, מאחר שמצינו בקנין אשה, שאפילו אם נתקדשה לזמן אינה יוצאת אלא בגט (נדריס כט, א), היה מקום לחשוב שגם בעבד לא יצא אלא בגט שחרור. שהרי גם הוא גופו קנוי לאדון, עד כדי יכולת להשיאו שפחה כנענית. קא משמע לן שיוצא לחפשי חינם. (הנצי"ב)

"ויצאה אשתו עמו"

(כא, ב) הורה לנו התורה, כי האיש והאשה הוא גוף שלם ואחד ובצרתו לה צר, אף שאינה נמכרת עמו, וא"כ אינה צריכה להיות בעבדות, מ"מ הואיל והם כגוף אחד וצר לה על העבדות שלו, הרי היא כאילו היתה בעבדות כמוהו, וכך בצאתו "ויצאה אשתו עמו" כי מקדם אף היא היתה בעבדות. (רמב"ן)

"ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי"

(כא, ה) ("ואם אמור יאמר" – עד שיאמר וישנה. (גמרא) בקובץ שעוריו כותב רבי אלחנן וסרמן מברנוביץ' דברים ששמע מפי מורו רבי חיים הלוי מבריסק:

אמרו במדרש, שטען משה רבינו בתפילתו שייכנס לארץ ישראל: "אהבתי את אדוני" – זה הקב"ה; "את אשתי" – זו תורה; "ואת בני" – אלו ישראל; "לא אצא חפשי" – איני רוצה להיפרד מאחד מהם. השיבו הקב"ה: "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". והסביר את הדברים רבי יהושע-לייב דיסקין, רבה של בריסק:

מתרץ הרב פראנק זצ"ל (רבה של ירושלים) שהן הן הדברים, האוזן היא אשר שמעה אך האדם לא שמע, הדברים לא חדרו פנימה כדאמרי אינשי, "כנס באוזן אחת ויצא באוזן השנייה", האדם לא קלט את הדברים בכל רמ"ח אבריו ולא שיעבד את כל גופו לקיים, ולכן הלך וגנב.

ועוד הוסיף שלכן נאמר בלשון עבר "אוזן ששמעה" כי עשרת הדברים נאמרו ב"קול גדול ולא יסף" – ועל כך אומר התרגום "ולא פסק", דהיינו: הקול שנשמע בהר סיני עדיין הולך ומהדהד בעולם ואפשר לשמועו תדיר. וכל יום יהא בעינו כחדשים. אך יש מי שאצלו השמיעה הסתיימה בסיני (לכן כתוב בלשון עבר "אוזן ששמעה") והוא אשר הולך וגונב.

"מות יומת"

טעם הכפל בדין זה ובדין מכה ומקלל יולדיו ובגניבת האיש ובהכאת עבדו וכדומה.

דע, כי משפטי ה' הוא השופט כל העולם להמית לעושי רשעה, אלא שבחר לתת קצת מהם לשפטי ארץ להמית הרשומים בתורת ה' לטעמים רבים, מהם נגלו לנו מהתבוננות התורה, וכהנה וכהנה ישפוט הוא האדון למעלה, כבועל נדה ומחלל כפור וכאוכל חלב וכדומה הוא ישלח מלאכו לפגוע בו. ולזה אמר הכתוב "מות יומת", פי', אותו שהיה בן מות יומת על ידכם כי בן מות הוא הגם שלא יומת מכם. ולזה אמרו ז"ל (כתובות ל') הגם שבטלו הדיינים דינם לא בטל וישפטהו השופט לעולם, ולזה בדין שור שנח אדם והועד בבעליו אמר (לקמן פסוק כ"ט) "וגם בעליו יומת", בידי שמים, ורז"ל אמרו (ב"מ ל"א) עוד בזה דבר.

"ואשר לא צדה והאלוקים אנה לידו"

"במה הכתוב מדבר, בשני בני-אדם אחד הרג שוגג ואחד הרג מזיד ולא היו עדים בדבר שיעידו, זה לא נהרג וזה לא גלה, והקב"ה מזמנן לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג שוגג עולה בסולם ונופל על זה וכי' (רש"י)

יש שוגג שהוא קרוב למזיד, כגון שהיה לו להזהר ולא נזהר כראוי, על שכזה לא שייך להקשות מדוע אנה האלקים לידו, שהרי אינו נקי לחלוטין מאשמה, ממילא אין מקום להסבר של חז"ל. אמנם כאן מדובר בשוגג גמור, שנהרג בכל מה שהיה יכול להזהר, ובכל זאת אירע לו שנששל והרג בשוגג, עליו שייך לתמוה מדוע אנה זאת ה' לידו, הלא כל מה שהוטל עליו לעשות, עשה. לכן הסבירו חז"ל – במה הכתוב מדבר, שבעבר הרג כבר בשוגג הקרוב למזיד, כשלא נזהר כהלכה, ולפיכך אנה ה' לידו, שיענש עתה על חטאו זה כדת וכדין. (רבי אריה ליב ליפקין)

"וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות" (כא, יז)

פירשו רבני אשכנז, כי הנה הרוצח היה מקום לפטרו דילמא היה טרפה וגברא קטילא קטל. אמנם אין זה פיטור דאזלינן בתר רובא, והראיה עולה דנשרפת לגבוה ודילמא היא טרפה, גם אם שחייב עליו ודילמא אינו בנו, אלא מוכרח דאזלינן בתר רובא וכמ"ש פ"ק דחולין (דף י"א).

וז"ש "וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה", לא יתיא דיש לחוש שמא היה טרפה, לא היא, דאזלינן בתר רובא, והראיה מעולה, וז"ש "מעם מזבחי", מדין המזבח שמקריבין

עולה כליל ואזלינן בתר רובא מזה "תקחנו למות", וזה טעם "מכה אביו וגו' דאזלינן בתר רובא, ודו"ק היטב. (נחל קדומים)

"בערמה"

בי במסורה, הכא, ואידך (יהושע ט' ד') "ויעשו גם המה בערמה", בגבעונים.

זה שהזיד להרוג בערמה וריחק עצמו מעדת ישראל, ע"כ "מעם מזבחי תקחנו למות". אבל בגבעונים שבערמה קרבו עצמן לעדת ישראל, זכו להיות חוטבי עצים ושואבי מים למזבח, זה נתרחק מן המזבח, ואלו נתקרבו למזבח – א"א הרא"ש זצ"ל. (בעל הטורים)

"ויוגב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת" (כא, טו)

כל מצוות התורה וחוקיה מלבד פרטיהן להלכה ולמעשה ניתנו גם כדי שנלמד מהם השקפת חיים להנהגה ישרה ומדות טובות. דוגמא לכך מצינו שלמדים איסור להקל בכבוד הבריות מתוך מקרה שהתורה חסה על כבוד הבריות. גם בלאו זה של "ויוגב איש ומכרו" נכלל איסור נוסף, והכוונה כלפי מי שכובש את חבירו ומונעו מן החופש. כי אף שהכובש אדם כדי לצערו בלבד אין בו איסור "לאו" המפורש של גניבת נפש, על כל פנים למדים אנו ממנו לאסור ולשלול כל מעשה שהוא בבחינת כבישת אדם ושלילת חירותו.

(חזון איש)

"ומקלל אביו ואמו מות יומת" (כא, יז)

והחמיר במיתת המקלל (שהוא בסקילה – סנהדרין ס"ו) יותר ממיתת המכה (שהוא בחנק – שם פ"ד): מפני שחטא הקללה מצוי יותר, שהכסיל כאשר יכעוס והתקצף וקלל במלכו ובאביו ואמו תמיד כל היום, והעבירה כפי מציאותה תמיד צריכה ייסור גדול. (רמב"ן)

שקלים

דברי הרמב"ן, הם תוכחה מגולה לאותם קלים, שכאשר מוכיחים אותם על עבירות שבדיהם, הם פוטרים את עצמם בטענה שכבר דשו בחטא זה וקשה להם לפרוש, ואולי נדמה להם כי בטענה זו הם מקילים מעליהם את עונשם.

אולם מדברי הרמב"ן למדנו, דאדרבה איפכא מסתברא, דזה גופא שנעשה החטא היתר בעיניהם מחמת שעברו ושנו בו ודשו באיסור תמיד, זה מחייבם בעונש חמור הרבה יותר. כאשר ישימו אל לבם, שככל שהם שבים על אולתם תמיד הם מגדילים על עצמם את עונשו של החטא, יהיה זה עצה להם להתעורר ע"כ לעזוב את החטא. (טעם דעת)

"וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו" (כא, יח)

הנה המחלוקת בעוה"ר גורם רעה, ויש שמכה הכאה בידו ממש בעת ריבו, ויש שמלשין על רעהו, ו"מכה רעהו בסתר", וזה גרוע מהכאה בידים, כי להכאה בידים יש רפואה ולמלשנות אין רפואה.

ולכן רמזה לנו התורה, "כי יריבון אנשים" – יותר טוב שיכה את חבירו, כי בזה "שבתו יתן ורפא ירפא", משא"כ בלשון הרע דאין תרופה להכאה שלו והבן. (תפארת יחזקאל)

"ורפא ירפא"

אמרו חז"ל: מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא. בפרשה הקודמת נאמר "אני ה'

רופאך" בפ"א רפויה. וכאן ברפואת בשר ודם נאמר פעמיים בפ"א דגושה.

אומר החפץ חיים, שרפואת ה' רפויה, כהרף עין ללא גייעה ועמל, אך רפואת בשר ודם היא קשה ומייגעת. ועל כן בתפילתנו אנו מדגישים: רפאנו ה' ונרפא". שנוכה לרפואה מרופא כל בשר ומפליא לעשות. (חפץ חיים)

"עין תחת עין שן תחת שן" (כא, כד)

דרשו חז"ל (ב"ק פ"ד): ממון, וכן הביא רש"י כאן.

ויש לפרש, דהתורה"ק בעצמה מלמדת אותנו זאת, וכך הוא הפירוש של הכתוב. "עין" – מי שסימא עינו של חבירו יהא העונש שלו "תחת עין", ר"ל באותיות שאחר עין, והכוונה, כי אחר אות "ע" הוא אות "פ", ואחר האות "י" הוא אות "כ". ואחר האות "נ" הוא "ס", בצירוף כולם יחד יש תיבת "כספ", לכן שפיר מרומז שצריך לשלם כסף, (הגה"ק ר' שמשון מאוסטרופוליא הי"ד).

(קול אליהו – אמירה יפה)

"וכי יגח שור את איש.. ומת וגו'" (כא, כח)

ולא אמר כי ימית שור את איש, רק "כי יגח כו' ומת כו'.

לומר לך, כי אין שור ממית כי אם עון ממית, רק שהשור הוא סרסור, כי הלא לא יעשה רק גניחה, אך "ומת" הוא כמעצמו, כי הוא מת בעונו כ"א שנתגלגל ע"י השור ההוא, כי הרבה שלוחים למקום. ועל כן גם ש"השור יסקל" על שנתגלגל רע על ידו, עכ"ז "בעל השור נקי" ולא יאשם על שלא שמרו אחרי שהמת בחטאו מת. ודי לו שאבד שורו על שממקום אחר גרם חטאו לאבדו ולהתגלגל זה ע"י ממונו.

אך "אם שור נגח הוא" גם הוא יומת שיתן כופר נפשו, כי אז הביא הוא את שורו שנתגלגל תקלה על ידו. (אלשיך הק')

"ואם שור נגח הוא... ואם כפר יושת עליו ונתן פדיון נפשו..."

"ואם עבד יגח שור... כסף שלשים שקלים יתן לאדונו" (כא, כט-לב)

בהיזק לבן חורין שמים את הנזק לפי ערך הניזק כמה נפחתו דמיו להמכר בשוק בגלל הניזק, ואילו בנזק לעבד חייבה התורה קנס שלשים שקלים ולכאורה היה צריך להיות הפוך שהרי אומרים חז"ל אין דמים לבן-חורין והיה צריך להיות קנס קבוע ואילו בעבד היה צריך לאמוד את הנזק.

אלא שרצתה התורה למנוע יחס משפיל של הבריות אל העבד, שאם היו שמים אותו רק לפי הנזק היה הדבר מתקבל כנזק בשאר נכסיו של אדם, לפיכך חייבה התורה קנס שלשים שקלים, שגודל הקנס הוא שיעור ערך אשה שנאמר בפרשת ערכין לרמז שהעבד חייב במצוות כאשה, אבל אצל בן חורין לא חששה התורה לזלזול לפיכך תלתה את התשלום לפי הערך.

"אם במחירת ימצא הגנב... אם אין לו ונמכר בגנתו" (כב, א-ב)

העונש הזה של מכירת הגנב מעלה הרהורים היכן מצינו כיוצא בו. מבאר רש"י כי יש כאן מידה כנגד מידה שהרי בעל-הבית שהניח את ביתו סמך על אנשים ישרים שלא ינצלו את חופשיותם לגנוב, אבל זה הגנב ניצל את החופש הטבעי הניתן לו כדי לגנוב לפיכך הוא מאבד את

חופשיותו אם אין לו מה לשלם.
(ע"פ ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל)

כ"י יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור" (כב, ו)

הג"ר יעקב בורוכוב בעל "חבל יעקב", היה מספר: פעם עלתה הצעה על שלחנו של הג"ר אליעזר גורדון למסור את הנהלת הישיבה בטלו ואת הפיקוח עליה, לידי אחד מגדולי התורה המובהקים.

כשהודיע על כוונתו להג"ר מאיר שמחה מדווינסק, התנגד לכך בכל תוקף, ואמר: להוי ידוע שהדין של "שומר שמסר לשומר, חייב", אינו רק בדיני ממונות, אלא גם בעניני הרוח וההנהגה. וברור הוא, כי בענינים אלו הדין חמור ביותר."

(בשם רבי מאיר שמחה הכהן)

כל אלמנה ויתום לא תענון" (כב, כא)

גיסו של "החזון איש", רבי שמואל גריינמן מונה עליו אמו יולדתו בגיל רך. האסון פגע עד מאד בנימי נפשו האצילה של הינוקא, וכל ימיו היטיב להבין, מה רע ומר גורלו של מי שלא זכה ללטיפת אם אוהבת....

פעם הראו לו אפרוחים פנים במדגרה ("אינקובטור") והוא התרגש ופרץ בבכי:

יצורים עלובים, מסכנים, הגדלים באין אהבת אם....

ספ

אמרו עליו על רבי ישראל מאיר הכהן בעל "חפץ חיים", שהיה נזהר ונשמר מלהרים קולו אפילו על עניים סתם, ואף בזמן שהרגיזו והציקו לו חכם, באמרו: מתיירא אנכי מפני האיסור "כל אלמנה ויתום לא תענון", לפי שנדרש פסוק זה במכילתא: לרבות כל אדם שהוא מעונה, אלא דבר הכתוב בהוזה.

אם ענה תענה אותו, כי אם צעק יצעק אלי, שמוע אשמע צעקתו" (כב, כב)

מבאר רבי משה אלשיך הקדוש:

אמנם אמרו חז"ל שהמוסר דינו לשמים הוא נענש תחילה, על שאינו פונה בראשונה לבית דין של מטה – לא כן ביתומים; כי אם צעוק יצעק היתום ישר אלי, ולא לבית-דין-של-מטה, שמוע אשמעו בכל זאת, כי אבי יתומים אני, ואיך אפשר להאשים את הילד על כי בצר לו צעק היישר אל אבא שלו....

ספ

חז"ל מספרים לנו במסכת בבא-בתרא, כי בעת שציערה פנינה אחרת נתכוונה לשם שמים, כדי שתתפלל חנה ותבקש על בנים, אך בכל זאת נענשה ומתו כל בניה.

הוא אשר אומר כאן הכתוב – מבאר הגר"א מוילנא – אפילו אם "ענה תענה אותו", את האומלל, כדי ש"יצעק יצעק אלי", היינו מתוך כוונה טובה, בכל-זאת הרי זה עוול מצדך, וגם "שמע אשמע צעקתו", ואתה ענוש תיענש....

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (כב, כד)

מפרש רבי גרשום חפץ: אם כסף תלוה לרעך, תוכל להלוותו אפילו "את עמי" דהיינו בפרהסיא, כי אין בושה לקבל מעות בהלוואה; אך אם אתה עושה צדקה "את העני" – תן לו "עמך" לבד, בינו לבינו, מתן בסתר, שכן הנוקס לצדקה פניו מתכרממות....

אם כסף תלוה את עמי" (שם)

סח בעל "חתם סופר":

בפרק קנין תורה שינוי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לא כסף ולא זהב, כלומר, אפילו צדקה שעושה בכספו ונזהבו לא ילוונו, מפני שבדרך כלל הוא עושה כדי לקבל שכרו בעולם-הזה והוא בבחינת "מלוה ה"י" שמצפה לפרעון. אך איש צדיק הוא "חונן ונותן", לא מלוה את ה' כדי שיגמלנו טובות, וממילא גם כספו ילוונו בשעת פטירתו.

וכל זה נרמז בכתוב: "אם כסף תלוה", אם כסף מלווה פעם את האדם, הרי זהו הכסף שמיטיב בו "את העני עמך", כמוהו כמוך, כאשר "לא תהיה לו כנושה" – "כימלוה ה"י" – אלא כחונן ונותן לשמה.

ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים" (כד, א)

דע דבני נח הוזהרו על הדינין (סנהדרין נ"ו) ושיטת ראשונים (עין רמב"ן בראשית לו, יג) דהוא נימוסים שדעת האדם נותן עליהם. אבל לכוף ולרדות על חוקי התורה וגדריה הוא רק מצד ש"כל ישראל ערבים זה בזה".

ואם יעבור אחד הוא מזיק לחבירו ולהכלל כולו, בזה יש לביי"ד לכוף ולשפוט העובר את מצות ה' יתברך, דבלא זה אין זה מהראוי שיתערב אחד במה שיש להאדם עם קונו.

לכן מקודם אמרו "כל הדברים אשר דיבר ה' נעשה" ולא קבלו עדיין המשפטים, אבל כי זרק הדם על העם להכניסן בברית, וכמו דאמרו במכילתא יתרו יט, י, אמר להם, הרי אתם קשורים ענובים ותפושים, וזה ספר הברית שכרתו כל ישראל יחד. לכן אמרו "כל אשר דיבר ה' – בין הדברים בין המשפטים – נעשה" שהעובר מצות ה' הוא גר בין אדם לחבירו שמוזק להכלל, ודו"ק. (משך חכמה)

מעשה חכמים

יוכי מצוות יולב אלמנה ארנין אינה חשובה דייה שאשקיע מזמני למענתי?"

יכולני לספר על מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, שהגם שזמנו מצומצם עד מאוד, וכל דקה מנוצלת אצלו עד תום, עד כדי כך שגם אני, אם אאחר בדקה-שתיים לתור שניקבע לי אצלו, אצטרך להמתין אחר כך זמן רב, ולמרות הכל, היה הולך הגרי"ש לביתו של אלמנות, לא רק בימי השבעה אלא גם שנים רבות לאחר פטירת הבעל, ויושב איתן ומדבר על ליבן.

כאשר שאלתינו פעם "רבי, כיצד הינך מוצא את הפנאי לכך?" השיב לי: "יוכי מצוות יולב אלמנה ארנין אינה חשובה דייה שאשקיע מזמני למענתי?"

ניקח את הדברים לתשומת לבנו, ונמצא גם אנחנו את פיסת-הפנאי להרנין ליבן של אלמנות. נשעשע אותן בדברים קטנים, נעניק להן יחס של כבוד והערכה, ומצוה זו תצילנו מכל הצרות והצוקות החולפות על עולמנו.

כשהלחם חסר במכולת, נזכרת האלמנה באלמנות

בכיה של אלמנה, כך אמר הגר"י אברמסקי, אינו נסוב רק על מות בעלה. יש והיא מבקשת לקנות לחם במכולת עבור בני ביתה. הנה, היא מגיעה אל החנות, ובעל המכולת

אומר לה שספקי המאפייה איחרו היום משום-מה, והלחם עדיין לא הגיע אל המדפים. והאלמנה פורצת בבכי.

במכולת נמצאים אנשים נוספים, שגם הם קיבלו את ההודעה הנ"ל, ולא פרצו בבכי. מדוע דווקא האלמנה אינה מסוגלת לסכור את פרץ-דמעוניה? מה הקשר לכאורה בין חסרון-הלחם לאלמנותה?

והסביר הגר"י אברמסקי: הרמב"ם (דעות, פרק ו', הלכה י') מגדיר את היתומים והאלמנות בכך "שנפש שפלה למאוד ורוחם נמוכה", ולכן "חייב אדם להזהר ביותומים ואלמנות, וכי אע"פ שהן בעלי ממון; אפילו אלמנתו של מלך ויתומיו מוזהרים אנו עליהן, שנאמר כל אלמנה ויתום לא תענון", ומכיוון שנפשה שפלה, הרי שבכל חסרון שהוא, היא רואה גם את חסרונו של בעלה, הגם שהמדובר בחסרון טבעי, שגם בני אדם אחרים סובלים בהיעדרו.

כשהספקים של המאפייה לא הביאו את הלחם, נזכרת האלמנה, מיידית, גם בצערה הגדול על פטירת בעלה שהרי כביכול אם הוא היה בחיים, לא היתה לה בעייה במכולת.

ומכאן החובה הגדולה המוטלת על כל אדם לשמור על כבודה של אלמנה.

יכל ירושלים עלולה להיות בסכנה!"

מרן הגרי"י הלוי מבריסק זצ"ל קרא פעם לאחד העסקנים בירושלים והזהירו בדבר אלמנה פלוגית שאין לה כסף להחיות את עולליה, והיא מרת נפש, וכאן הוסיף מרן זצ"ל משפט שצריך לזעזע את אמות הסיפין: 'אם האלמנה הזו תוריד דמעה אחת מעיניה, כל ירושלים עלולה להיות בסכנה!'

(עלינו לשבח עמי תננ')

הליכות והלכות

דיני ארבע פרשיות

בשבת זו מתחילים סדרה של 4 פרשיות: שבת שקלים, שבת זכור, שבת פרה ושבת החודש. לשם קריאה זו מוציאים ספר נוסף והמפטיר עולה וקורא.

שבת זו - שבת שקלים - אנו קוראים על מצות נתינת מחצית השקל בבית המקדש. כיון שבאחד באתר משמיעין על השקלים תיקנו חז"ל לקרוא פרשה זו שבת לפני ראש חדש אדר. השקלים ניתנו עבור קרבנות ציבור, שהוקרבו כל השנה בבית המקדש, ואנו עושים זכר לזה בקריאה זו. אם שכחו ולא קראו אין תשלומים בשבת הבאה. אם נזכרו בשבת עזמה וכבר סיימו את קריאת ההפטרה, יוציאו ספר תורה ויקראו עם ברכות ויאמרו קדיש. ואת ההפטרה של שקלים גידו ללא ברכה. אם נזכרו באמצע קריאת ההפטרה יפסיקו, ויקראו את פרשת שקלים (והוא הדין לגבי שאר הפרשיות) עם עולה אחר, שיברך ברכת התורה עם קדיש ויתחיל ההפטרה בברכה. לפרטים עיין משנה ברורה סימן תרפ"ה.

מנהג ספרד להגיד שני קדישים אם יש שני ספרי תורה, אחד על כל ספר. ומנהג אשכנז להניח את שני הספרים על התיבה ולומר קדיש אחד לאחר קריאת פרשת השבוע.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589-8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

"אם כסף תלוה"
רבי מרדכי הכהן, תלמידו של רבי ישראל די-קוריאל, דורש (בספרו "שפתי כהן") כתוב שלפנינו כמין חומר:
אליבא דאמת מוטב היה לעולם בלא כסף, שכן אין לך פוגם ומשחית כמותו את הבריות, אבל "אם כסף", אם כבר נוצר הכסף, ומוכרחים בני-אדם להשתמש בו, אז "תלוה את עמי", תנצל את מציאותו לדברים טובים.

ספס

ומובא בילקוט "מעם לועז", בשם מדרש: יש ללמוד ממנהגו של הקב"ה המנהג עולמו, שמתקופת טבת עד תקופת תמוז לוח היום מן הלילה, ומתקופת תמוז ועד תקופת טבת להיפך, הלילה לוח מן היום, והם נפגשים זה בזה ואינם מדברים כלום, ככתוב "אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם" – וכיוצא בהם ינהגו מלוח ולוח מבני אדם...

תפילין ופזוזות

הגיע מלאי חדש של תפילין ומזוזות מהודרים להזמנות ניתן להתקשר
845.352.7474

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

מיכאל יהודה ליפקוביץ
זכרון מאיר
בני ברק

בס"ד

הנה אע"ג דאמרו חז"ל המפורסמות אינם צריכים ראייה, מ"מ בל אוכל לכלא שפתי מלהביע גודל התפעלותי והערכתי לגודל יקרת "בית מדרש גבוה כולל לקח טוב" המתנוסס לתפארה בעיה"ק ירושלים תוב"א. והנה אכשר דרא והרבה כוללים ישנם כעת בארצנו הקדושה ומהם כמה כוללים מיוחדים ממש אשר מהם שנתייחזו בהתמדה גדולה ומהם שנתייחדו בקיבוץ אברכים לומדים מופלגים, שונה ומיוחד כולל זה באשר כל המעלות כוללים בו הן בריבוי האברכים המופלגים החוסים בין כותליו אשר פקיע שמייחה בקרב ציבור התלמידי חכמים לאברכים בני עליה וגדולי תורה ממש, והן בלימוד בהתמדה אשר לא יאומן כי יוספר שמשעה מוקדמת בבוקר עד שעות הלילה הוגים בו בני עלייה אלו בלימוד ברציפות ובעמל התורה ואשר מתקיים בו אמרם "ל ודברת עם ולא כדברים בטלים כפשוטו ממש, ולא בכדי זכה כולל זה להוציא מקרבנו אברכים מרביצי תורה בעולם הישיבות, ורבנים היושבים על מדין בארצנו הק'.

וכל זאת הוא פרי ותולדה של ידידי ואהובי הגאון מוה"ר יוסף יגן שליט"א אשר הכולל נתייסד על ידו ועומד תחת נשיאותו ובפיקוחו, וכאשר ידוע לן גודל פעליו של הגאון הנ"ל בכל תפוצות ישראל להוציא יקר מזולל ולהשיב לב ישראל לאביהם שבשמים במסודותיו הפזורים בהרבה מדינות בעולם אשר בשם "טוב" יכוננו וכשם כן הם, אין פלא במה שזכה להעמיד כולל מיוחד זה שהוא כיהלום וזהר בכתרה של תורה, ומובטחני שבאשר ביהמ"ד זה עומד תחת הדרכתו של ידידי ואהובי כן ימשיך להוציא פירות ופירי פירות שיהיו לתפארת בית ישראל כה יוסף ד' כהנה וכנהנה.

ובאתי בזה בקריאה נרגשת לבוא לעזרת ד' בגיבורים ולחזק הני ברכי דרבנן שדלתי לחמוך ביד ידידי הגאון שליט"א שיוכל להמשיך בפעליו ובמעשיו הכבירים בהחזקת מקום תורה חשוב זה, ואצטרף ברכתי לכל התומכים והמסייעים בהחזקת בית מדרש זה שכה יתן ד' וכה יוסיף להם כח ואומץ להגדיל תורה ולהאדירה ויתברכו בכל הברכות האמורות בתורה עד בלי די.

היום כדרכה א"כ האשת"ב דהמק"ל ב"ל צ"כ האשת"ב דהמק"ל א"כ ויפד"ל א"כ ק"ל
הרב מיכאל יהודה ליפקוביץ שליט"א
חיים קלנסקי
הרב חיים קלנסקי שליט"א
הרב ניסים קרליץ שליט"א
הרב שמואל הלוי וואזנר שליט"א

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ב אדר רבי ישראל אלתר האדמו"ר מגור שקיעה 5:36	א אדר ב' ראש השנה בנייה בני הוי"ע רבי אברהם אבן עזרא רבי צדקה הלוי מת"ם מק"ם נדמ"ם רבי שבתי כהן בעל ש"ך	ל שבט א' ראש השנה	כט שבט רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקא	כה שבט	כו שבט רבי מרדכי זאב שולמן ר"ל סלבודקא	כז שבט רבי יוסף בירדגו מח"ס שופריה דיוסף רבי דוד הלוי בעל מורי הלב שקיעה 5:29

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה